

Marcin Chrebelski

DBR Księgowość sp. z o.o.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1279-5669>

Dorota Podedworna-Tarnowska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5945-403X>

Perspektywy rozwoju fundacji rodzinnych w Polsce w świetle korzyści organizacyjnych i podatkowych fundatora i beneficjentów

Streszczenie

Fundacja rodzinna jest nowym podmiotem występującym w obrocie gospodarczym w Polsce, powołanym w oparciu o Ustawę o fundacji rodzinnej z 2023 roku. Umożliwia ona kontynuację prowadzenia przedsiębiorstwa fundatora oraz ochronę rodzinnego majątku w perspektywie dłuższej niż jedno pokolenie, zatem wychodzi naprzeciw coraz liczniejszym problemom z sukcesją przedsiębiorstw rodzinnych. Celem artykułu jest wskazanie korzyści podatkowych i organizacyjnych wynikających z zakładania fundacji rodzinnych dla fundatorów i beneficjentów oraz wskazanie perspektyw dla rozwoju tego rodzaju podmiotów w Polsce. Przedstawiono w nim zasady jej funkcjonowania, korzyści podatkowe i organizacyjne uzyskiwane przez fundatorów i beneficjentów. Porównano również polską fundację rodzinną do funkcjonujących od dziesięcioleci fundacji rodzinnych w Austrii i Niemczech. Przedstawiono bariery i zagrożenia, a w konsekwencji perspektywy rozwoju tego rodzaju podmiotów w Polsce.

Słowa kluczowe: fundacja rodzinna, beneficjent, fundator, korzyści podatkowe

Kod klasyfikacji JEL: H24, K19, K34

1. Wprowadzenie

W 2023 roku w polskim porządku prawnym pojawiła się możliwość powoływania nowej osoby prawnej – fundacji rodzinnej – na podstawie Ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (dalej U.F.R.) [Dz.U. z 2023 r. poz. 326, 825]. Uchwalenie ustawy było związane z potrzebą stworzenia instrumentu wspierającego proces sukcesji majątku fundatora [Krysik, 2024, s. 2]. Definicja fundacji rodzinnej, dalej F.R., jest określona w art. 2 tejże ustawy, gdzie wskazano, że F.R. jest osobą prawną utworzoną w celu gromadzenia mienia, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Zatem fundacja rodzinna to podmiot, który pozwala budować organizacyjne struktury, kontynuować prowadzenie przedsiębiorstwa fundatora i jego rodziny oraz chronić majątek rodzinny w perspektywie dłuższej niż jedno pokolenie.

Przed rokiem 2023 w polskim porządku prawnym powoływanie wszelkich fundacji regulowała Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (dalej U.F.) [Dz.U. z 2023 r. poz. 166]. Ustawa ta nie zawiera definicji fundacji, pozostawiając to zagadnienie orzecznictwu i doktrynie [Wach, 2007]. Fundacja powinna posiadać następujące elementy konstytutywne: osobowość prawną, majątek, który przeznaczony będzie na realizację celów wskazanych przez fundatora, powinna zapewnić użyteczność publiczną oraz stałość realizacji celów [Sagan, Strzępka, 1992]. Na podstawie U.F. fundacja może być ustanowiona dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności takich jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami. W przeciwieństwie do fundacji powoływanych na podstawie U.F., w fundacjach rodzinnych nadrzędnym celem nie jest realizacja funkcji społecznie pożytecznych, tylko gromadzenie aktywów i dokonywanie świadczeń na rzecz beneficjentów, przede wszystkim dla fundatora i członków jego najbliższej rodziny. Celem fundacji rodzinnej jest bowiem ochrona majątku fundatora i jego rodziny, zapobieżenie jego późniejszemu podziałowi i zarządzanie nim zgodnie z wolą fundatora [Krysik, 2024, s. 2]. To nowe rozwiązanie wzbudziło duży entuzjazm w środowiskach zrzeszających firmy rodzinne, ponieważ około tysiąca nowych fundacji rodzinnych już zostało zarejestrowanych w Polsce [Tomczykowski, 2024a]. Jest to pozytywny przejaw, gdyż intencją wprowadzenia nowych regulacji jest skłonienie polskich przedsiębiorców, a w szczególności właścicieli firm rodzinnych, do akumulacji kapitału w kraju.

Celem artykułu jest wskazanie korzyści podatkowych i organizacyjnych wynikających z zakładania fundacji rodzinnych dla fundatora i beneficjentów oraz wskazanie perspektywy dla rozwoju tego rodzaju podmiotów w Polsce. W artykule przedstawiono wyniki przeprowadzonej krytycznej analizy przepisów normujących funkcjonowanie fundacji rodzinnych, dokonanej w świetle aktualnego stanu wiedzy i orzecznictwa Krajowej Informacji Skarbowej (KIS). Wskazano perspektywę rozwoju tej instytucji przez pryzmat doświadczeń zagranicznych oraz zastosowano metodę komparatystyczną, porównując przepisy obowiązujące w Pol-

sce z rozwiązaniami obowiązującymi w Austrii i Niemczech. Analiza korzyści podatkowych została przeprowadzona w świetle ich normatywnego pojęcia zawartego w art. 3 pkt 18 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (dalej O.P.) [Dz.U. z 2023 r. poz. 2383, 2760, z 2024 r. poz. 879].

2. Cele i zasady powoływania fundacji rodzinnej w Polsce w porównaniu do fundacji realizujących funkcje społecznie użyteczne

Fundacja może być określana w różnych aspektach: społecznym (jest instytucją realizującą cele społecznie użyteczne oraz formą koordynowania ludzi i majątku), gospodarczym (może być przedsiębiorcą uczestniczącym w obrocie gospodarczym i realizującym określone cele społeczne) oraz prawnym [Wach, 2007]. Można wyróżnić następujące rodzaje fundacji według przyjętych kryteriów: fundacje publiczne i prywatne, w zależności od organu powołującego, fundacje prawa prywatnego i publicznego, w zależności od istnienia w fundacji majątku przeznaczonego na cele użyteczności publicznej oraz fundacje non profit i not for profit, w zależności od planowanego zakresu działalności.

Jak wspomniano, fundacje powoływane na podstawie U.F. realizują funkcje społecznie użyteczne. Natomiast celem fundacji rodzinnej powoływanej na podstawie U.F.R jest ochrona majątku fundatora i jego rodziny. Po rejestracji fundacji rodzinnej przez sąd następuje „trwale” oderwanie majątku założyciela (zwykle przedsiębiorcy) od jego osoby, zaś proces zarządzania powierzonym fundacji majątkiem (np. przedsiębiorstwem) nie wymaga zaangażowania następców prawnych fundatora, bo profesjonalny zarząd fundacji rodzinnej może być powołany albo zatrudniony spoza kręgu rodziny fundatora. Jednym ze szczególnych celów powoływania fundacji rodzinnej jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa i związanego z nim majątku rodzinnego ponad jedno pokolenie. Fundacja może zarządzać swoim majątkiem i udzielać wsparcia beneficjentom wskazanym przez fundatora, minimalizując ryzyko nieudanej sukcesji.

Fundacje rodzinne, podobnie jak fundacje tworzone na podstawie U.F., zakładane są na podstawie aktu założycielskiego (fundacyjnego). Ustanowienie fundacji rodzinnej może również nastąpić w testamencie [art. 21 U.F.R]. Akt założycielski zawiera cel powołania fundacji oraz wskazane składniki majątkowe przeznaczone na jego realizację, którymi mogą być pieniądze, papiery wartościowe, a także oddane fundacji na własność rzeczy ruchome i nieruchomości. Akt założycielski stanowi uzewnętrznienie woli fundatora zmierzającej do utworzenia fundacji, natomiast drugim istotnym dokumentem umożliwiającym jej funkcjonowanie jest statut fundacji, który jest ustalany przez fundatora i stanowi rozwinięcie i doprecyzowanie postanowień zapisanych przez niego w akcie fundacyjnym [Suski, 2018, s. 411; Górny, 2021]. Określa on takie elementy jak: nazwa fundacji, siedziba, majątek (kapitał założycielski), cele, które fundacja zamierza realizować. Istotnymi elementami statutu

są również: zasady, formy i zakres działalności, skład i organizacja zarządu, w tym sposób jego powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. W statucie powinny być także zawarte informacje dotyczące ewentualnych innych organów fundacji, jak np. rada programowa, postanowienia dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, czy też inne informacje dotyczące dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu fundacji, możliwości tworzenia obok zarządu innych jej organów, np. rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, rady fundatorów, jak również reguły reprezentowania, które są całkiem odmienne od klasycznych [Dumkiewicz, Kidyba, 2023; Dominowska, 2017; Kidyba, 2019].

Podobnie jak przy fundacji zwykłej, także w odniesieniu do F.R., dla ważności aktu założycielskiego i statutu zastrzeżono formę aktu notarialnego. Tożsame reguły co do formy aktu notarialnego dotyczą oświadczenia o ustanowieniu F.R. w akcie założycielskim albo w testamencie. Jak wskazuje Górny [2021], przy sporządzeniu statutu notariusz powinien zawsze zapoznać się z treścią aktu fundacyjnego (przy F.R. – założycielskiego), a do jego obowiązków należy także ustalenie, czy akt fundacyjny nie został odwołany. Brak aktu fundacyjnego uniemożliwia bowiem nadanie bądź zmianę statutu.

Każda fundacja ma ustawowo zapewnioną możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. W fundacjach powoływanych na podstawie U.F. działalność gospodarcza fundacji nie może być głównym i wyłącznym celem jej działania, bowiem z samych przepisów wynika, iż istotą fundacji i zasadniczym jej celem jest prowadzenie działalności statutowej. Działalność gospodarcza ma jedynie tworzyć warunki realizacji celów statutowych i uzupełniać środki na działalność statutową. W art. 1 U.F. zawarto przykładowy katalog celów, które fundacja może realizować, tj.: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami. Działalność gospodarcza fundacji zwykłej musi więc być dostosowana i podporządkowana działalności statutowej, co oznacza, że co najmniej większość dochodów z działalności gospodarczej musi być przeznaczona na cele statutowe, natomiast wydatki przeznaczone na działalność gospodarczą muszą pozostawać w rozsądnej proporcji do wydatków na cele statutowe [Dumkiewicz, Kidyba, 2023, s. 15].

Wymienione powyżej ograniczenia nie występują przy fundacjach rodzinnych, a katalog dozwolonych aktywności przewidziano w art. 5 U.F.R. Na jego podstawie fundacja rodzinna może wykonywać działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców [Dz.U. z 2023 r. poz. 221] tylko w określonym poniżej zakresie, jeśli chce skorzystać ze zwolnienia przedmiotowego z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) przewidzianego w art. 6 ust. 1 pkt 25 U. CIT:

- 1) zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia;
- 2) najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie;
- 3) przystępowania do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni oraz podmiotów o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju albo za granicą, a także uczestnictwa w tych spółkach, funduszach, spółdzielniach oraz podmiotach;

- 4) nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze;
- 5) udzielania pożyczek: a) spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały albo akcje, b) spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik, c) beneficjentom;
- 6) obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej;
- 7) produkcji przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, o ile ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu stanowi co najmniej 50% tego produktu;
- 8) gospodarki leśnej.

Warto podkreślić, że zakres podmiotowy pożyczkobiorców będących stroną umów pożyczek zawartych z fundacjami rodzinnymi definiowany jest literalnie i Krajowa Informacja Skarbowa wyłącza możliwość udzielania pożyczek szerszemu kręgu pożyczkobiorców, a konkretnie podmiotom niepowiązanym kapitałowo lub osobowo z F.R., jeśli działalność fundacji ma zawierać się w zakresie art. 5 U.F.R. Powyższa teza znajduje potwierdzenie m.in. w indywidualnych interpretacjach podatkowych 0111-KDIB1-2.4010.283.2024.2.AK oraz 0111-KDIB1-1.4010.400.2024.1.BS.

3. Organy fundacji rodzinnej i ich funkcje

W każdym rodzaju fundacji kluczową rolę ma fundator. Jego uprawnienia mają charakter praw osobowych, nie mają charakteru cywilnego i nie tworzą praw podmiotowych, ale są niezbywalne [Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 lipca 1998 r., sygn. akt I ACa 500/98]. Jednak fundator może w statucie powierzyć wykonywanie swoich uprawnień innej osobie, określając zakres tego powierzenia, zasady powoływania i odwoływania członków wszystkich organów fundacji, listę beneficjentów i sposób jej ustalania, sposób i wypłaty świadczeń na rzecz beneficjentów, może on kierować do organów fundacji rodzinnej uwagi, opinie lub zalecenia dotyczące jej działalności. To od decyzji fundatora zależą wszelkie sprawy istotne dla powołania i bieżącej działalności fundacji rodzinnej, jak zarządzanie majątkiem fundacji (chyba że zostało to delegowane do zarządu), wybór beneficjentów czy powoływanie organów fundacji. Natomiast jego wpływ na działalność fundacji jest największy w okresie do zarejestrowania fundacji, z którą to uzyskuje ona osobowość prawną. Wpływ na funkcjonowanie fundacji może zakończyć się zatem z momentem jej zarejestrowania, ale może mieć on zagwarantowane w statucie określone uprawnienia po wpisie fundacji do rejestru, np. większą od pozostałych beneficjentów liczbę głosów na zgromadzeniu

beneficjentów, która uniemożliwi podejmowanie decyzji niezgodnych z wolą fundatora, albo np. dożywotnie sprawowanie funkcji członka zarządu przez fundatora [Kidyba, 2023]. Trzeba też podkreślić, że status fundatora nie powinien być utożsamiany ze statusem członka organu i chociaż w niektórych przypadkach mogą się one krzyżować, to nie mogą wzajemnie zastępować, gdyż są to funkcje i zakresy uprawnień niezależne od siebie. W szczególności w przypadku zarejestrowanej fundacji działa ona przez swoje organy, a nie przez fundatora (fundatorów) [Kidyba, 2023].

Zgodnie z artykułami 11–16 U.F.R. fundatorem fundacji rodzinnej może być wyłącznie osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Fundacja rodzinna może być ustanowiona przez więcej niż jednego fundatora, wówczas fundatorzy wykonują swoje prawa i obowiązki wspólnie, zgodnie z postanowieniami statutu. Jeśli fundacja została ustanowiona w testamencie, wówczas może mieć tylko jednego fundatora. Z uwagi na przepisy dotyczące proporcji mienia wnoszonego do fundacji rodzinnej, fundacja mająca jednego fundatora jest generalnie prostsza w zakresie realizacji obowiązków fiskalnych. Tu należy podkreślić zmianę linii interpretacyjnej KIS na bardziej przystępną dla fundatorów. Dyrektor KIS w interpretacjach indywidualnych z dnia 25 czerwca 2024 r. nr 0112-KDIL-2-1.4011.113.2024.3.JK oraz 0112-KDIL2-1.4011.114.2024.3.JK wskazał, że: „(...) podatnik będący fundatorem fundacji rodzinnej i jednocześnie osobą, którą łączy ją z innym fundatorem tej fundacji relacja, o której mowa w art. 4a ust. 1 Ustawy o podatku od spadków i darowizn (małżonek, wstępny, zstępny, pasierb, rodzeństwo, ojczym lub macocha), dla potrzeb zastosowania zwolnienia z art. 21 ust. 1 pkt 157 w związku z ust. 49 U. PIT, może sumować proporcję wartości mienia, określoną w art. 27 ust. 4 ustawy o fundacji rodzinnej, wniesionego do fundacji rodzinnej przez siebie oraz przez tego innego fundatora”.

Podstawowym obowiązkiem fundatora jest wniesienie funduszu założycielskiego o wartości minimum 100 000 zł, który nie podlega zwrotowi [art. 20 U.F.R.]. Według stanowiska KIS może to być także wierzytelność np. z tytułu udzielonej jeszcze niewymagalnej pożyczki [Indywidualna interpretacja podatkowa nr 0114-KDIP2-1.4010.166.2024.1.KW]. W tym przypadku wniesienie majątku nie powoduje powstania obowiązku podatkowego w zakresie podatku od czynności cywilnoprawnych w świetle Ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych [Dz.U. z 2024 r. poz. 295]. Nie wystąpi tu także opodatkowanie w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych, bo wniesienie mienia przez fundatorów do fundacji rodzinnej nie będzie dla fundatorów stanowiło przychodu podlegającego opodatkowaniu podatkiem PIT. W indywidualnej interpretacji podatkowej nr 0112-KDIL2-1-4011-889-2023-1-JK z dnia 11 stycznia 2024 r. Dyrektor KIS stwierdził, iż „wniesienie przez [fundatora] wkładu pieniężnego na fundusz założycielski oraz dokonanie darowizn na rzecz FR nie będzie powodować powstania u [fundatora] dochodu (przychodu) z tytułu przeniesienia własności na FR. Uzyskanie przez [fundatora] statusu beneficjenta jest zatem neutralne podatkowo na gruncie przepisów U. PIT”. Potwierdzenie tej linii interpretacyjnej znalazło swój wyraz także w innych indywidualnych interpretacjach podatkowych: 0113-KDIPT-2-3.4011.284.2023.3.JŚ; 0112-KDWL.4011.56.2023.1.WS; 0113-KDIPT2-3.4011.800.2023.1.NM.

Co ważne, fundator nie odpowiada za zobowiązania fundacji i fundacja zapewnia także pewien stopień ochrony przed roszczeniami wierzycieli fundatora, bo majątek fundacji przestaje być majątkiem fundatora [Organ, Poniatowicz-Ugolik, 2024].

Prawa i obowiązki zarządu fundacji rodzinnej zostały opisane w art. 54–63 U.F.R. Jest to kluczowy organ odpowiedzialny za prowadzenie spraw fundacji, jej reprezentowanie oraz realizację celów statutowych. Jego rola jest istotna dla sprawnego funkcjonowania fundacji, a także dla zachowania zgodności działalności z prawem oraz celami fundacji. W zależności od statutu fundacji zarząd może być jednoosobowy lub wieloosobowy. Fundator ma możliwość włączenia się bezpośrednio do zarządu lub powierzenia tej roli beneficjentom lub zewnętrznym ekspertom. W przypadku zarządu wieloosobowego, dla skutecznego reprezentowania fundacji zwykle wymagane jest współdziałanie co najmniej dwóch członków, chyba że statut stanowi inaczej. Kadencja członków zarządu zazwyczaj wynosi 3 lata, lecz fundator może ustalić inne zasady w statucie fundacji.

Rola zarządu w fundacji rodzinnej jest złożona i wiąże się z szerokim zakresem obowiązków oraz znaczną odpowiedzialnością. Sprawne zarządzanie fundacją wymaga identyfikacji nie tylko ryzyka wynikającego z przyjętej polityki inwestycyjnej [Rejmer, 2023], ale także ryzyka prawnego i podatkowego. Zarządzając aktywami fundacji rodzinnej, należy przyjąć założenie, że im bardziej wartościowy jest to majątek, tym jego zabezpieczenie i pomnażanie wymaga większych nakładów pracy i specjalistycznej wiedzy w obszarach prawnym, finansowym, księgowym, podatkowym, inwestycyjnym. Głównymi zadaniami zarządu fundacji rodzinnej są [Wojarska-Aleksiejuk, Aleksiejuk, 2024]:

- zapewnienie płynności finansowej i wypłacalności fundacji, bo to zarząd odpowiada za zarządzanie finansami fundacji, co obejmuje odpowiedzialne planowanie i realizację budżetu;
- realizacja świadczeń dla beneficjentów, gdzie zarząd musi zapewnić, że wszystkie przysługujące beneficjentom świadczenia są realizowane zgodnie z celami fundacji;
- aktualizacja spisu mienia poprzez regularne aktualizowanie rejestru majątku fundacji;
- tworzenie i aktualizacja listy beneficjentów, prowadzonej z uwzględnieniem wymogów ochrony danych osobowych.

Członkowie zarządu muszą działać lojalnie wobec fundacji, zachowując należytą staranność. Odpowiedzialność za działania lub zaniechania sprzeczne z prawem lub statutem może skutkować obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej fundacji. Aby uniknąć odpowiedzialności, członek zarządu musi wykazać, że działał w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego. Ponadto członkowie zarządu mają obowiązek zachowania w tajemnicy informacji dotyczących działalności fundacji, jej strategii inwestycyjnych oraz danych osobowych beneficjentów. Odpowiedzialność za naruszenie tajemnicy fundacji pozostaje nawet po zakończeniu kadencji zarządu. W sytuacji pobrania nienależnych świadczeń przez beneficjenta odpowiedzialność zarządu F.R. za zwrot tychże świadczeń spoczywa na zarządzie F.R. i jest solidarna z beneficjentem [art. 405 Kodeksu cywilnego w związku z art. 366 Kodeksu cywilnego].

Beneficjentem fundacji rodzinnej powołanej na podstawie U.F.R. może zostać osoba fizyczna lub organizacja pozarządowa prowadząca działalność pożytku publicznego. W przypadku beneficjentów będących osobami fizycznymi świadczenia mogą polegać na zapewnieniu im środków niezbędnych do utrzymania, leczenia czy też edukacji. Z kolei organizacje pozarządowe będące beneficjentami mogą wykorzystywać środki otrzymywane od F.R. do realizacji swoich celów statutowych. Poza osobami fizycznymi, beneficjentem F.R. mogą być również organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego, np. fundacje zwykle powołane na podstawie U.F. i stowarzyszenia. W praktyce beneficjentami najczęściej są osoby fizyczne, w tym w szczególności członkowie rodziny fundatora, a także on sam. Mogą nim być również osoby niespokrewnione z fundatorem.

Przepisy prawa w Polsce nie przewidują minimalnego wieku beneficjenta, mogą nim być zatem zarówno osoby pełnoletnie, jak i małoletnie. Świadczenia otrzymywane od F.R. przez osoby małoletnie będą zarządzane przez ich opiekunów prawnych (najczęściej rodziców). Fundator może jednak postanowić inaczej, pozbawiając ich opiekunów prawa do zarządzania świadczeniami otrzymywanymi przez małoletniego od fundacji rodzinnej. Wtedy też wyznacza on osobę zarządcy, a w przypadku braku takiego wskazania, zarząd sprawuje kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy. Zakres uprawnień beneficjentów oraz zasady nabycia statusu beneficjenta są określone w statucie fundacji rodzinnej przez fundatora, który może też zastrzec otrzymanie świadczeń przez uprawnionych od spełnienia określonego warunku, na przykład zdobycia określonego wykształcenia bądź nadejścia terminu, na przykład uzyskania minimalnego wieku beneficjenta [Krysiak, 2024].

Stając się beneficjentem, osoba fizyczna lub organizacja pozarządowa nabywa prawo do korzystania z majątku fundacji rodzinnej i osiąganych przez nią dochodów. Uprawnienie do bycia beneficjentem jest realizowane w trakcie istnienia F.R. za pośrednictwem określonych w statucie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Poza otrzymywaniem świadczeń w trakcie istnienia fundacji uprawnieniem beneficjentów fundacji rodzinnej jest także prawo do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Wskazany w statucie fundacji rodzinnej beneficjentom przysługuje prawo do udziału w ustanawianym przez fundatora w statucie fundacji rodzinnej zgromadzeniu beneficjentów. Przedmiotowe uprawnienie mogą posiadać wszyscy z beneficjentów albo jedynie część z nich. Udział w zgromadzeniu pozwala beneficjentom uczestniczyć w faktycznej działalności fundacji rodzinnej, w tym decydować o aktywności jej organów, współdecydować o strategii działania podmiotu i weryfikować jej realizację. Zgromadzenie beneficjentów pełni w fundacji rodzinnej rolę podobną do zgromadzenia wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Decyduje m.in. o rozpatrzeniu i zatwierdzeniu sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej, udzieleniu absolutorium członkom jej organów, a także podziale lub pokryciu wyniku finansowego. Statut fundacji rodzinnej może przekazać zgromadzeniu beneficjentów szereg dodatkowych kompetencji, zwiększając jego uprawnienia i praktyczne znaczenie. Będzie to m.in. przyznanie prawa do powoływania członków organów F.R. [Marianowski, 2023, s. 243]. Każdy beneficjent posiada również prawo do żądania od zarządu fundacji wyjaśnień

w określonych sprawach. Odmowa udzielenia informacji oraz wglądu do dokumentów może nastąpić tylko wtedy, gdy istnieje uzasadniona obawa, że prawo to zostanie wykorzystane przez beneficjenta w celach sprzecznych z interesem i celami fundacji rodzinnej.

Przepisy U.F.R. przewidują, że prawa i obowiązki beneficjenta są niezbywalne, za wyjątkiem przysługujących mu od fundacji wierzytelności. Ponadto beneficjent może zrzec się posiadanych uprawnień zarówno w części, jak i w całości, a oświadczenie w tym zakresie dla swej skuteczności wymaga zachowania formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Zrzeczenie się wszystkich uprawnień przez beneficjenta jest równoznaczne ze zrzeczeniem się statusu beneficjenta [Tomczykowski, 2023].

4. Fundacje rodzinne w innych krajach europejskich

Polski ustawodawca tworząc przepisy U.F.R., wzorował się na rozwiązaniach od lat funkcjonujących w krajach niemieckojęzycznych, takich jak Austria i Niemcy. Tradycja niemieckich fundacji rodzinnych sięga roku 1900. Obecnie w Niemczech funkcjonuje około 100 000 fundacji rodzinnych [DR Rechtsanwalte, 2024]. Obowiązkiem fundatora zakładającego fundację rodzinną w Niemczech jest wniesienie majątku o wartości nie niższej niż 100 000 euro, którym mogą być gotówka, przedsiębiorstwo lub udziały, papiery wartościowe oraz akcje, a nawet nieruchomości. Poza majątkiem F.R. dysponuje również mieniem nabytym po jej utworzeniu, obejmującym zyski przedsiębiorstwa wniesionego jako majątek, czynsze z nieruchomości czy zyski kapitałowe, który stanowi dochód fundacji rodzinnej [Bundesverband Deutscher Stiftungen, 2024].

Podkreślić należy, że przekazanie majątku na rzecz F.R. w Niemczech podlega opodatkowaniu. W porównaniu z rozwiązaniami proponowanymi w zakresie darowizn do fundacji rodzinnych w Polsce, jest to znacząca różnica – na korzyść prawodawstwa w naszym kraju. Polska Ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych nie odnosi się w żadnym artykule do wnoszenia majątku do F.R. przez fundatora. Natomiast wysokość podatku uiszczanego przy zakładaniu fundacji rodzinnej w Niemczech zależna jest od stopnia pokrewieństwa pomiędzy fundatorem a beneficjentami. W przypadku małżonka oraz dzieci stosowana jest tzw. I klasa podatkowa, którą na tle pozostałych klas podatkowych można określić jako korzystną. Fundacja rodzinna w Niemczech jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, niezależnie od faktu, czy dochód pozostaje w fundacji, czy jest wypłacany dla beneficjentów. W porównaniu do innych podmiotów w Niemczech jest korzystnym rozwiązaniem podatkowym, ponieważ do stawki podatku dochodowego od osób prawnych, wynoszącej 15%, dodatkowo pobierana jest dopłata solidarnościowa w wysokości 5,5% [Striegel, 2023]. W przypadku wypłacenia świadczeń na rzecz beneficjentów pobierany jest kolejny podatek od beneficjenta. W związku z powyższym taka fundacja jest niemieckim rezydentem podatkowym upoważnionym do korzystania z przywilejów umów o unikaniu podwójnego opodatkowania. W ogólnym ujęciu można jednak wskazać, że ostateczny podatek od zysków

kapitałowych fundacji rodzinnych w Niemczech wynosi ok. 25% [§ 20 Abs. 1 Nr. 9 w związku z § 43 Abs. 1 Nr 7a Einkommensteuergesetz]. Na tym tle polskie rozwiązanie podatkowe, gdzie CIT dla fundacji rodzinnych wynosi 15% wypłacanego świadczenia, wydaje się dużo bardziej korzystne podatkowo.

Fundacje rodzinne w Austrii działają na podstawie uregulowań z 1993 roku [WKO, 2024]. Minimalny kapitał wynosi 70 000 euro albo jego równowartość w aktywach rzeczowych. W statucie muszą znaleźć się informacje dotyczące celów fundacji, wniesionych do niej składników majątkowych, jak również jej nazwy, siedziby i terminu powołania. Beneficjenci fundacji mogą być ujawnieni jedynie w załączniku do statutu, który nie jest przekazywany do rejestru lub sądu. Jest to istotna różnica w porównaniu do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych funkcjonującego w Polsce, gdzie beneficjenci zgodnie z treścią Ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu [Dz.U. z 2023, poz. 1124] są publicznie identyfikowani. Statut fundacji rodzinnej w Austrii powinien określać sposób ustanawiania członków zarządu i audytora (wyznaczanych obligatoryjnie), nominowania członków rady nadzorczej i rady inwestorów (organów nieobowiązkowych), a także możliwości wprowadzania zmian w deklaracji założycielskiej. Fundacja zostaje utworzona w formie aktu notarialnego poprzez rejestrację w austriackim rejestrze handlowym spółek. W związku z posiadaną osobowością prawną fundacja jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych podlegającym opodatkowaniu od całości swoich dochodów stawką 25%, niezależnie od faktu, czy dochód pozostaje w fundacji, czy jest wypłacany dla beneficjentów. Podobnie jak fundacje rodzinne w Niemczech, tego typu podmioty powoływane w Austrii są austriackimi rezydentami podatkowymi upoważnionymi do korzystania z przywilejów umów o unikaniu podwójnego opodatkowania. W austriackich F.R. dywidendy od zagranicznych spółek są objęte zwolnieniem z opodatkowania, jeżeli nie korzystają z ulgi przewidzianej w umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania, a określone zyski kapitałowe podlegają opodatkowaniu według specjalnej stawki 12,5%. Dywidendy wypłacane między austriackimi osobami prawnymi są zwolnione z opodatkowania, niezależnie od wielkości posiadanego udziału ani okresu jego posiadania. Zbycie udziałów w spółkach austriackich jest zwolnione z opodatkowania, jeżeli od daty ich nabycia lub objęcia minęło 12 miesięcy lub jeżeli udział w takiej spółce był przez ostatnie pięć lat niższy niż 1%.

5. Korzyści organizacyjne i podatkowe uzyskiwane przez fundatora i beneficjentów wynikające z zakładania fundacji rodzinnych w Polsce

Głównym celem ustanowienia fundacji rodzinnej jest zabezpieczenie majątku fundatora na potrzeby przyszłych pokoleń jego rodziny, ale również celem dla utworzenia F.R. może być ochronienie przedmiotowego majątku fundatora przed ewentualnymi zagrożeniami

zewnątrznymi, takimi jak wierzyciele czy roszczenia spadkobiercze [Chmura, 2024]. Ponadto F.R. umożliwia bezpieczne akumulowanie kapitału rodzinnego, reinwestycję zgromadzonych środków oraz kontynuację działalności przez przyszłe pokolenia rodziny fundatora. Jeśli do F.R. wnoszone będzie przedsiębiorstwo albo jego zorganizowana część, wówczas można uniknąć podziału przekazywanego w ten sposób przedsiębiorstwa albo jego zorganizowanej części pomiędzy spadkobierców fundatora.

Na podstawie art. 17 i następnych U.F.R. potencjalny katalog aktywów fundacji rodzinnej jest otwarty i mogą nim być: a) gotówka zarówno w walucie polskiej, jak i walucie obcej; b) prawa udziałowe w spółkach prawa handlowego, zarówno w polskich podmiotach, jak i zagranicznych; c) papiery wartościowe, np. certyfikaty inwestycyjne, obligacje etc.; d) nieruchomości; e) ruchomości. Fundator fundacji rodzinnej może zatem wnieść jako aktywa: nieruchomości, których jest właścicielem, jak również nieruchomości, do których posiada prawa, np. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, co zostało potwierdzone w interpretacji indywidualnej 0114-KDIP3-1.4011.175.2024.2.AK. Wniesienie aktywów przez fundatora, np. poprzez dokonanie darowizny nieruchomości na rzecz F.R., nie stanowi jej przychodu, gdyż „nie będzie spełniało dyspozycji art. 17 ust. 1 pkt 9 U.PIT”, ani „dyspozycji art. 10 ust. 1 pkt 9 tejże ustawy”, jak potwierdzono w interpretacjach indywidualnych: nr 0112-KDWL.4011.54.2023.1.WS, 0114-KDIP2-1.4010.152.2024.2.KW, 0111-KDIB1-2.4010.237.2024.3. AK oraz 0111-KDIB1-2.4010.236.2024.3.AK. Z uwagi na wielość pozytywnych dla fundatorów interpretacji podatkowych, można mówić już o ugruntowanej linii interpretacyjnej KIS, bo, jak potwierdza Dyrektor KIS: „Fundacje rodzinne podlegają co do zasady zwolnieniu z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 25 U. CIT. Wyjątki od tej reguły zostały przewidziane w przepisach art. 6 ust. 6–9 U. CIT, jednak nie obejmują one zdarzeń polegających na otrzymaniu mienia przez fundację rodzinną, w tym w formie darowizny” [Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.310.2024.3.EJ]. Jednocześnie podkreślić należy, że przekazanie majątku pod tytułem darmym na rzecz fundacji rodzinnej nie podlega opodatkowaniu w zakresie PIT, o ile jest to czynione bezpośrednio przez fundatora. Ustawodawca w tym zakresie przyjął korzystny dla fundacji rodzinnej model opodatkowania, co potwierdza m.in. interpretacja indywidualna 0113-KDIPT2-3.4011.284.2023.3.JŚ.

Jedynę zastrzeżenie dotyczące wnoszonego mienia stanowi jego minimalna wartość wynosząca nie mniej niż 100 000 zł na pokrycie funduszu założycielskiego. Zgodnie z U.F.R. fundacja rodzinna nie może zwracać fundatorowi mienia wniesionego na pokrycie funduszu założycielskiego ani w całości, ani w części, chyba że ustawa stanowi inaczej, na przykład przy odmowie rejestracji fundacji rodzinnej przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Mienie fundacji rodzinnej może mieć cztery źródła pochodzenia: 1) wniesienie przez fundatora w momencie ustanowienia fundacji [art. 17 U.F.R.]; 2) darowizna [art. 28 ust. 2 U.F.R.]; 3) spadkobranie [art. 28 ust. 2 U.F.R.]; 4) wzrost wartości mienia w związku z zarządzeniem fundacji [art. 54 ust. 1 U.F.R.]. W efekcie uzupełnienie przez fundatora za jego życia mienia działającej fundacji rodzinnej powinno odbywać się wyłącznie w drodze darowizny. Jeżeli

jednak miałyby ono na celu zaszkodzenie wierzycielom lub uniemożliwienie im zaspokojenia roszczeń, może być unicestwione w drodze tzw. skargi pauliańskiej, a zatem uprawnienia wierzyciela do żądania uznania za bezskuteczną w stosunku do niego czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią [art. 527 i nast. Kodeksu cywilnego], pozwalającej podważyć skutki takiego rozporządzenia mieniem przez fundatora [Jasińska, 2020, s. 3]. Natomiast dochodzenie roszczeń wobec fundacji rodzinnej w trybie skargi pauliańskiej może być znacznie utrudnione, z uwagi na brak możliwości szybkiego dostępu (zdalnego) do informacji o założonej fundacji rodzinnej. Równie utrudnione dla wierzycieli będzie dochodzenie roszczeń za zobowiązania fundatora powstałe przed założeniem F.R. powołanej w testamencie, co może być konsekwencją wskazanych wcześniej trudności wynikających ze sposobu prowadzenia rejestru fundacji. Podobnie fakt, że ustanowiona w testamencie F.R. może być wpisana do rejestru do dwóch lat od ogłoszenia testamentu. Ta okoliczność może stać na przeszkodzie w skutecznym dochodzeniu roszczeń przez spadkobierców fundatora. Liczenie okresu dwóch lat od ogłoszenia testamentu, nie zaś od otwarcia spadku może sprawiać, że z uwagi na upływ terminu przedawnienia dochodzenie przez wierzycieli roszczeń za zobowiązania fundatora wobec tak powołanej fundacji może być iluzoryczne.

Fundacja rodzinna jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, ale na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 25 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (dalej U.CIT) fundacja rodzinna jest zwolniona podmiotowo od podatku dochodowego. Katalog dozwolonych aktywności, przy których F.R. może zastosować zwolnienie z podatku CIT, przewidziano w art. 5 U.F.R. Na podstawie wspomnianych wcześniej interpretacji KIS o numerach 0111-KDIB1-2.4010.282.2024.2.AK oraz 0111-KDIB1-1.4010.400.2024.1.BS można wyciągnąć wnioski, że katalog ten interpretowany jest bardzo wąsko i jakiejkolwiek odstępstwa od działalności wymienionych w tymże przepisie U.F.R. nie będą akceptowane, np. wspomniane udzielanie pożyczek podmiotom niepowiązanym z fundacją bądź fundatorem.

Innym przedmiotem zwolnienia z CIT na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 25 U. CIT, który nie został wymieniony bezpośrednio w art. 5 U.F.R., jest dochód pochodzący z odsetek bankowych od środków pieniężnych pozostających w dyspozycji F.R., co znalazło swoje odzwierciedlenie i potwierdzenie w indywidualnych interpretacjach podatkowych o numerach 0111-KDIB1-2.4010.246.2024.2.AW; 0111-KDIB1-2.4010.265.2024.2.AW. Podobnie zwolnienie przedmiotowe z CIT dla F.R. będzie odnosić się do spłaty odsetek od obligacji, gdzie F.R. jest obligatariuszem, co zostało potwierdzone przez Dyrektora KIS w indywidualnej interpretacji podatkowej [0111-KDIB1-2.4010.74.2024.1.EJ]. Opodatkowanie pozostałych niewymienionych w art. 5 U.F.R. rodzajów aktywności zawiera się w art. 24 r. ust. 1 U.CIT, na podstawie którego przewidziano opodatkowanie sankcyjne w wysokości 25% podstawy opodatkowania.

Natomiast zwolnienie podmiotowe F.R. z CIT nie będzie miało zastosowania w poniższych przypadkach:

- do podatku od przychodów z budynków [na podstawie art. 24b U.CIT], gdzie suma przychodów z najmu lub dzierżawy budynków przekracza 10 mln zł w roku;

- do osiągniętych przez fundację rodzinną przychodów z najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, której przedmiotem jest przedsiębiorstwo, zorganizowana część przedsiębiorstwa lub składniki majątku służące prowadzeniu działalności przez beneficjenta, fundatora lub podmiot powiązany z F.R. w świetle art. 11a ust. 1 pkt 4 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, beneficjentem lub fundatorem, przy czym wielkość udziałów i praw głosu w organach kontrolnych, stanowiących lub zarządzających, wynosi co najmniej 5%;
- w przypadku, gdy F.R. nie została zgłoszona do rejestru F.R. w terminie sześciu miesięcy od dnia jej powstania (daty zawarcia aktu założycielskiego), albo postanowienie sądu rejestrowego odmawiające jej zarejestrowania stało się prawomocne. Przy czym utrata prawa do zwolnienia z odroczonego CIT w wysokości 15% podstawy opodatkowania następuje od dnia powstania F.R. w organizacji (daty aktu założycielskiego i statutu) do dnia postanowienia sądu odmawiającego jej zarejestrowania, albo upływu okresu sześciomiesięcznego od daty powstania F.R.

W F.R. konieczność zapłaty podatku dochodowego powstaje w momencie wypłaty świadczeń na rzecz beneficjentów, czyli w rozumieniu art. 3 pkt 18 O.P. występuje tu odsunięcie w czasie powstania zobowiązania podatkowego. Świadczenia na rzecz beneficjentów mogą przybrać formę zarówno pieniężną, jak i niepieniężną, np. comiesięcznych wypłat na rzecz beneficjentów lub oddania im do użytku składników majątku fundacji. Zasadniczo jakiegokolwiek świadczenia uzyskiwane przez beneficjentów fundacji będą podlegały podatkowi dochodowemu od osób fizycznych. Podstawę opodatkowania w tej sytuacji stanowi przychód odpowiadający wartości świadczenia, co zostało potwierdzone także w interpretacji indywidualnej 0114-KDIP2-1.4010.69.2024.2.MR1. W przypadku świadczeń niepieniężnych powstanie konieczność oszacowania nieodpłatnego przychodu, przy wykorzystywaniu przez beneficjenta majątku fundacji rodzinnej [Cieśla, 2023] i zapłaty podatku CIT przez fundację na podstawie art. 24q U.CIT. Wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń stanowi przychód podatkowy [art. 14 ust. 2 pkt 8 U.PIT oraz art. 12 ust. 1 pkt 2 U.CIT]. Ponadto w przypadku beneficjentów należących do I lub II grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, na podstawie art. 30 pkt 17 U. PIT, nastąpi konieczność zapłaty podatku PIT w wysokości 10 bądź 15% uzyskanego przychodu przez beneficjenta. Obowiązek zapłaty podatku PIT od świadczeń wypłaconych lub pozostawionych do dyspozycji beneficjenta przez F.R. potwierdzony został także w interpretacji wydanej przez Dyrektora KIS nr 0113-KDIP2-3.4011.289.2024.4.JŚ. Wyjątek stanowi nabycie świadczeń przez fundatora oraz członków jego najbliższej rodziny (małżonkowie, zstępni, wstępni, pasierbowie, zięciowie i synowie, rodzeństwo, ojczym, macocha, teściowie) [art. 21 pkt 157 U. PIT]. Ponadto fundator oraz jego najbliżsi krewni będą zwolnieni od podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu otrzymanych świadczeń albo mienia pozostawionego im do dyspozycji po rozwiązaniu fundacji rodzinnej.

Generalnie mamy tu do czynienia z odroczonym podatkiem dochodowym, gdzie dla konieczności zapłaty CIT przez F.R. musi zaistnieć spełnienie świadczenia na rzecz beneficjenta, co świadczy o korzyściach z powoływania fundacji rodzinnych w Polsce. Tylko w razie wypłaty lub postawienia do dyspozycji świadczeń przez F.R. na rzecz beneficjentów pobierany jest podatek 15%, o którym mowa w art. 24q U. CIT.

Należy podkreślić, że fundacja rodzinna może także realizować obowiązek alimentacyjny, który ciąży na fundatorze. W tej sytuacji osoba uprawniona do alimentów również skorzysta ze zwolnienia z podatku dochodowego od osób fizycznych. Ponadto należy podkreślić, że przekazanie majątku na rzecz F.R. przez fundatora (darowizna) nie podlega opodatkowaniu w zakresie PIT i podatku od czynności cywilnoprawnych. Fundacja rodzinna skorzysta również ze zwolnienia z podatku od przychodów z zysków kapitałowych, w tym dywidend oraz odsetek otrzymywanych od spółek, w których będzie posiadać udziały lub akcje [Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP2-1.4010.152.2024.2.KW].

Opisane korzyści podatkowe odpowiadają ich normatywnemu pojęciu określone w art. 3 pkt 18 lit. a O.P., jako niepowstanie zobowiązania podatkowego, odsunięcie w czasie powstania zobowiązania podatkowego lub obniżenie jego wysokości.

Przywołane powyżej korzyści podatkowe nie odpowiadają natomiast ustawowym kryteriom unikania opodatkowania wskazanym w art. 119a par. 1 O.P. (czyli tzw. klauzuli GAAR). Zostało to potwierdzone m.in. w opinii zabezpieczającej wydanej przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej (KAS) 12 lutego 2024 r. nr DKP3.8082.8.2023 [Opinia zabezpieczająca dotycząca utworzenia fundacji rodzinnej i sprzedaży akcji spółki akcyjnej i udziałów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością] oraz interpretacjach indywidualnych KIS o numerach 0114-KDIP2-1.4010.86.2024.2.KW, 0111-KDIB1-1.4010.309.2024.1.SH, 0111-KDIB1-1.4010.310.2024.1.S. W przywołanych powyżej stanowiskach KAS i KIS potwierdzono, że działalność F.R. nie służy do optymalizacji podatkowej. W opinii KAS podkreślono związek celu powołania fundacji rodzinnej z intencjami ustawodawcy, czyli ułatwienie sukcesji i zachowanie majątku rodziny na przyszłe pokolenie, a nie doraźną korzyść podatkową. Inną istotną korzyścią F.R. jest to, że w aspekcie działalności holdingowej może ona pełnić istotną rolę nie tylko w zakresie dozwolonej optymalizacji podatkowej, ale także porządkującej strukturę firm fundatora [Fiałek, 2024].

6. Bariery i zagrożenia dla rozwoju fundacji rodzinnych w Polsce

Korzyści podatkowe, w szczególności zwolnienie podmiotowe w zakresie CIT, spowodowały olbrzymie zainteresowanie fundacjami rodzinnymi w Polsce. Wspomniane interpretacje indywidualne 112-KDIL2-1.4011.114.2024.2.JK oraz 0112-KDIL2-1.4011.113.2024.2.JK na skutek wniesienia w czerwcu 2024 r. skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu zostały zmienione na pozytywne dla wnioskodawców, a zarazem fundatora i beneficjenta w jednej osobie. Na podstawie zmienionego stanowiska Dyrektora KIS nale-

ży stwierdzić, że: „podatnik będący fundatorem fundacji rodzinnej i jednocześnie osobą, którą łączy ją z innym fundatorem tej fundacji relacja, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn (małżonek, wstępny, zstępny, pasierb, rodzeństwo, ojczym lub macocha), dla potrzeb zastosowania zwolnienia z art. 21 ust. 1 pkt 157 w związku z ust. 49 U. PIT, może sumować proporcję wartości mienia, określoną w art. 27 ust. 4 U.F.R., wniesionego do fundacji rodzinnej przez siebie oraz przez tego innego fundatora. Konkludując, na podstawie wspomnianych wcześniej interpretacji wypłata na rzecz beneficjanta świadczenia, o którym mowa we wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej, korzystać będzie w całości ze zwolnienia z opodatkowania na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 157 U. PIT”.

Podobne stanowisko Dyrektor KIS zajął w interpretacjach nr 0113-KDIPT2-3.4011.296.2024.2.JŚ oraz 0113-KDIPT2-3.4011.289.2024.4.JŚ, które najpierw były profiskalne i wskazywały konieczność zapłaty PIT i wyliczenia proporcji dla wniesionego przez poszczególne fundatorów mienia do fundacji, a następnie zostały na przestrzeni lipca i sierpnia 2024 r. zmienione na pozytywne dla fundatorów i zarazem beneficjentów fundacji rodzinnej. Dzięki temu, że KIS zmieniła sposób interpretacji przepisów prawa podatkowego w stosunku do małżeńskich (rodzinnych) fundacji rodzinnych, stały się one porównywalnie korzystne podatkowo w zakresie zwolnienia z PIT do fundacji rodzinnych z jednym fundatorem.

Kolejną interpretacją indywidualną o profiskalnym charakterze jest interpretacja nr 0114-KDIP2-1.4010.69.2024.2.MR1, dotycząca korzystania przez członka zarządu fundacji rodzinnej z samochodu osobowego należącego do fundacji. Dyrektor KIS uznał, że „korzystanie z pojazdu przez Prezesa Zarządu Fundacji, który jest także fundatorem i jednym z beneficjentów Fundacji, do spełniania świadczeń na rzecz Fundacji nie będzie opodatkowane CIT, w szczególności w ramach świadczeń z art. 24q ust. 1 pkt 1 lub pkt 3 ustawy o CIT. Natomiast korzystanie z pojazdu należącego do F.R. przez Prezesa Zarządu Fundacji (będącego także fundatorem i jednym z beneficjentów) w przypadku okazjonalnego spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób prawnych w ramach świadczeń z art. 24q ust. 1 pkt 1 lub pkt 3 U. CIT”.

Ponadto w F.R. może powstać zobowiązanie podatkowe w CIT w przypadku przekazania lub postawienia do dyspozycji przez F.R. bezpośrednio lub pośrednio świadczeń w postaci ukrytych zysków, wymienionych przez ustawodawcę w U.F.R., w tym np. z tytułu darowizny lub innego nieodpłatnego lub częściowo odpłatnego świadczenia, innego niż świadczenia, o których mowa w art. 2 ust. 2 U.F.R., przekazanego, bezpośrednio lub pośrednio, na rzecz m.in. beneficjenta lub fundatora. Tym samym, fundacja rodzinna jest podatnikiem CIT z tytułu takich przysporzeń (świadczeń) dokonywanych na rzecz beneficjenta (lub fundatora).

Obecnie, tj. rok od wejścia w życie U.F.R., nie można jeszcze definitywnie mówić o ukształtowanym orzecznictwie, chociaż niektórzy autorzy próbują dokonać pierwszych ocen [Adamus, Stec, 2023, s. 5]. Niemniej jednak dopiero po kilku latach będzie można prezentować utrwaloną linię interpretacyjną zarówno przez KIS, jak i sądy administracyjne, szczególnie, że możliwe są przyszłe zmiany linii interpretacyjnej KIS. Profiskalne podejście KAS wpisuje się w planowane zmiany U.F.R., U. PIT i U.CIT pod koniec 2024 r., które mają zapobiegać

uszczerpleniu dochodów fiskusa i „studzić kreatywność” fundatorów oraz beneficjentów [Bartman, 2023; Królak, 2024]. Te plany fiskusa dotyczące zmian w wymienionych wyżej ustawach oraz zmiany linii interpretacyjnych KIS mogą budzić obawy zwiększonego ryzyka podatkowego dla interesariuszy F.R. w Polsce. W konsekwencji zainteresowanie tworzeniem nowych F.R. może być w najbliższej przyszłości obniżone poprzez zmniejszoną liczbę wniosków o rejestrację fundacji. Jednocześnie fundatorzy chcą jak najwięcej zyskać poprzez wniesienie majątku do fundacji rodzinnej z uwagi na odroczony podatek CIT, przy braku wypłat do beneficjentów.

Mało przewidywalna legislacja jest postrzegana przez potencjalnych fundatorów jako bariera bądź zagrożenie dla powoływania i rozwoju fundacji rodzinnych w Polsce [Królak, 2024]. Należy podkreślić, że U.F.R. została uchwalona w 2023 roku i jeszcze przed wejściem jej w życie została już znowelizowana. Na koniec 2024 r. planowana jest kolejna nowelizacja, której przyświeca uszczelnienie regulacji dotyczących opodatkowania fundacji rodzinnej, pomimo tego, że Rada Ministrów miała dokonać przeglądu funkcjonowania przepisów ustawy i przedłożyć Sejmowi i Senatowi informację o skutkach jej obowiązywania wraz z propozycjami zmian po upływie 3 lat od dnia jej wejścia w życie [art. 143 U.F. R.]. Zapowiadane są zmiany w zakresie doliczania tzw. daniny solidarnościowej (4% podstawy opodatkowania) od świadczeń wynoszących powyżej 1 miliona złotych. Wówczas podatek dla fundatora i członków jego najbliższej rodziny wyniesie 19%, co może zniechęcić do zakładania nowych fundacji rodzinnych, bo ryczałtowy podatek od zysków kapitałowych wynosi także 19% podstawy opodatkowania w PIT [art. 30 a i 30b U. PIT]. Jedynie fundatorzy i beneficjenci rozpatrujący korzyści z powołania fundacji rodzinnej w długim okresie będą widzieli cel dla zakładania i dalszego funkcjonowania ich fundacji rodzinnych z uwagi na odroczony CIT do dnia wypłaty świadczeń dla beneficjentów. Ponadto, rozważane jest wprowadzenie 15-letniego okresu, po którym zbycie majątku należącego do fundacji byłoby nieopodatkowane, wcześniejsza sprzedaż byłaby opodatkowana z możliwością odliczenia zapłaconego podatku od 15% CIT, jakie fundacja płaci przy wypłatach do beneficjentów, opodatkowanie dochodów z najmu nieruchomości w fundacji, jak też objęcie fundacji rodzinnych przepisami o zagranicznych jednostkach kontrolowanych (CFC) i wprowadzenie obowiązku rozwiązania fundacji rodzinnej przez sąd, jeśli będzie ona prowadziła działalność wykraczającą poza dozwolony zakres wskazany w U.F.R. Ministerstwo Finansów zastrzega jednak, że są to propozycje zmian mające bardzo wstępny charakter, które obecnie są szeroko konsultowane z rynkiem. Konkretnie projekty nowelizacji w tym zakresie w U.F.R., U.CIT i U.PIT mają być przedstawione do końca 2024 r. [Projekt numer UD 116 wpisany został do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, 2024]. Ministerstwo Finansów zwraca też uwagę na ryzyko nadużyć, wskazując, że „proces wykrywania nieprawidłowości w rozliczeniach podatkowych, w tym objętych kwalifikacją jako unikanie opodatkowania, jest w istocie tożsamy dla danej grupy podatników, objętych określonym podatkiem i opiera się – w przypadku podatków dochodowych i fundacji rodzinnych – przede wszystkim o analizę specjalistyczną sygnałów wynikających z informacji zawartych: po pierwsze, w raportowa-

niu schematów podatkowych (tzw. MDR – Mandatory Disclosure Rules – art. 86a i nast. Ordynacji podatkowej), po drugie, we wnioskach Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej składanych do Szefa KAS w trybie art. 14b par. 5b Ordynacji podatkowej (tzw. uzasadnione przypuszczenie unikania opodatkowania), po trzecie, we wnioskach o wydanie opinii zabezpieczającej z art. 119w i nast. Ordynacji podatkowej” [Odpowiedź Ministra Finansów na interpelację nr 4603]. Jak wskazano w przywołanym piśmie Ministra Finansów, Dyrektor KIS przekazał Szefowi KAS do zaopiniowania 120 wniosków o wydanie interpretacji indywidualnej, dotyczących fundacji rodzinnej, i aż w 70 sprawach Szef KAS uznał, że istnieje uzasadnione przypuszczenie unikania opodatkowania. Jednocześnie rosną ryzyka dla fundatorów i wnoszonego przez nich majątku do fundacji. Należy podkreślić, że np. wniesienie darowizną nieruchomości do fundacji rodzinnej jest zwolnione z podatku dochodowego od osób prawnych (okoliczność potwierdzona w przywołanych wcześniej indywidualnych interpretacjach), natomiast jej wycofanie z majątku fundacji z powrotem do majątku fundatora, z wyjątkiem likwidacji fundacji rodzinnej, będzie opodatkowane 15% podatkiem dochodowym. Niekiedy lepszym rozwiązaniem na gruncie prawa podatkowego będzie przekazanie darowizną nieruchomości członkowi najbliższej lub dalszej rodziny, zamiast wnoszenia jej do fundacji rodzinnej, gdyż podlega to zwolnieniu podmiotowemu [art. 4a Ustawy o podatku od spadków i darowizn Dz.U. z 2024 poz. 596].

Kolejną poważną barierą w rozwoju fundacji rodzinnych są ograniczenia w procesowaniu wniosków przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim. Jest to jedyny sąd rejestrowy dla fundacji rodzinnych, który do maja 2024 roku zarejestrował 1000 fundacji rodzinnych [Tomczykowski, 2024a]. Czas oczekiwania na rejestrację istotnie się wydłużył, obecnie około 500 wniosków czeka na przeprocesowanie. Wszelkie dokumenty dotyczące zarejestrowania fundacji rodzinnej, w tym wniosek o nadanie NIP i REGON, a także wszelkie zmiany statutu czy sprawozdania finansowe, można złożyć wyłącznie w wersji papierowej (wraz z kopiami na nośniku CD) – brak jest możliwości składania wniosków online, jak przy spółkach prawa handlowego poprzez portal PRS [Portal Rejestrów Sądowych, 2024]. Wszelkie wnioski składane do sądu rejestrowego muszą być uzupełnione o liczne załączniki, które wnioskodawca – fundator pozyskuje m.in. w drodze elektronicznej, np. zaświadczenie o niekaralności członka zarządu z Krajowego Rejestru Karnego. Uzupełnienia wniosku o rejestrację fundacji rodzinnej również muszą odbywać się drogą papierową/pocztową, bo sąd rejestrowy nie ma umocowania do wglądu i składania zapytań w innych publicznych rejestrach.

Rejestr fundacji rodzinnych tworzony jest na wzór Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), natomiast w przeciwieństwie do KRS nie istnieje w formie dostępnej elektronicznie. Rejestr fundacji rodzinnych prowadzony jest jedynie przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, zaś utworzone fundacje rodzinne nie będą wpisywane do KRS. Podobieństwa pomiędzy rejestrem fundacji rodzinnych a KRS są jednak wyraźnie widoczne. Podobnie jak przy spółkach, każdy ma prawo otrzymywać odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z rejestru fundacji rodzinnych [art. 110 i nast. U.F.R.]. W odniesieniu do osób fizycznych jawne będą następujące informacje: imiona, nazwiska, PESEL (ew. data urodzenia), adres do doręczeń:

członków zarządu, rady nadzorczej, członków zgromadzenia beneficjentów, pełnomocników ogólnych. W zgłoszeniu fundacji rodzinnej do rejestru zawiera również imię i nazwisko oraz adres do doręczeń fundatora, jeśli jest uprawniony do powoływania zarządu, jednak wydaje się, że te dane nie będą wpisywane w rejestrze fundacji. W rejestrze fundacji nie wpisuje się danych beneficjentów, jeśli nie są członkami zgromadzenia beneficjentów. Dane wpisane do rejestru fundacji rodzinnych korzystają z domniemania prawdziwości wpisu.

Drugim istotnym rejestrem, do którego wpisywane są dane zarówno samej fundacji rodzinnej, jak i jej beneficjentów rzeczywistych, jest Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR). Ustawa o fundacji rodzinnej zmieniła również Ustawę o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu [Dz.U. z 2023, poz. 1124], poszerzając definicję trustu o fundację rodzinną. W konsekwencji tego fundacja rodzinna będzie zobowiązana do ujawniania danych swojego beneficjenta rzeczywistego. CRBR jest rejestrem publicznym, jawnym, do którego dostęp jest bezpłatny. Ponadto, inaczej niż w przypadku wglądu do akt rejestrowych fundacji rodzinnej, nie trzeba się legitymować interesem prawnym.

Najwięcej niepewności co do kręgu osób uprawnionych do przeglądania akt rejestrowych fundacji rodzinnej wzbudza kategoria „osoby mającej interes prawny”. Brak jest bowiem definicji legalnej tego pojęcia oraz praktyki sądu rejestrowego w tym zakresie. Jest to o tyle istotne, że fundatorzy i ich najbliżsi chcieliby nie ujawniać publicznie majątku, którym dysponują. Podsumowując, należy stwierdzić, że całościowo przepisy dotyczące polskiej fundacji rodzinnej w zakresie dostępności danych konkretnych osób, w szczególności beneficjentów fundacji rodzinnej, są ze sobą niespójne. Z jednej strony, polski ustawodawca ogranicza dostęp do danych beneficjentów przez ograniczenie kręgu osób upoważnionych do wglądu w akta rejestrowe fundacji, jeśli chodzi o osoby spoza kręgu rodziny, do osób mających do tego interes prawny, z drugiej strony, po wykazaniu interesu prawnego przedmiotowe dane stają się jawnymi dla szerokiego kręgu interesariuszy. Ponadto należy podkreślić, że publiczny, nieodpłatny, elektroniczny CRBR dostępny dla nieograniczonego kręgu adresatów, przy tak szerokiej definicji beneficjenta rzeczywistego fundacji rodzinnej, zaprzecza ochronie danych jej beneficjentów oraz innych osób z fundacją związanych.

7. Wnioski

Większość przedsiębiorstw w Polsce stanowią firmy rodzinne i to wśród tych podmiotów jest dotychczas najwięcej fundatorów. Przyczyną takiego zainteresowania fundatorów będących przedsiębiorcami jest problem sukcesji, bo często rodzina przedsiębiorcy nie chce prowadzić firmy w momencie, gdy założyciel chciałby przejść na emeryturę. Prowadzi to do sytuacji, w której przedsiębiorca, nie mogąc wycofać się z działalności, decyduje się o sprzedaży lub zamknięciu podmiotu. Wprowadzone w 2023 roku U.F.R. regulacje prawne umożliwiają założenie polskiej fundacji rodzinnej i wniesienie do niej aktywów przedsiębiorcy. W takim przypadku te podmioty będą mogły istnieć w dłuższej perspektywie pokolenio-

wej. Trzeba jednak podkreślić, na co słusznie zwraca uwagę Tomczykowski [2024b], że niewłaściwe rozumienie aspektu sukcesyjnego fundacji rodzinnej, jej idei i celu samej ustawy, a w zamian wykorzystywanie jej do celów transakcyjnych może mieć negatywne konsekwencje zarówno w skali mikro – stworzyć ryzyko zastosowania klauzuli ogólnej obejścia prawa podatkowego, jak i w skali makro – zmusić ustawodawcę do refleksji nad zasadami opodatkowania samej fundacji oraz jej beneficjentów.

Niedookreślone prawem sytuacje mogą zaskakiwać fundatorów i innych interesariuszy fundacji rodzinnych, gdyż aktualnie dopiero tworzy się linia orzecznicza w zakresie wyroków sądów administracyjnych i indywidualnych interpretacji podatkowych. Pierwsze dostępne indywidualne interpretacje podatkowe były rygorystyczne dla fundatorów, szczególnie w zakresie opodatkowania fundatorów będących małżonkami bez rozdzielnosci majątkowej, czy w zakresie wnoszenia majątku do fundacji rodzinnej w sposób inny niż bezpośrednio przez fundatora. Można stwierdzić, że najbezpieczniejszym sposobem wniesienia majątku jest gotówka, tylko nie każdemu fundatorowi taki sposób będzie odpowiadał. Kolejnym problematycznym podatkowo momentem będzie korzystanie z majątku fundacji rodzinnej w zakresie wykonywania czynności przypisanych dla zarządu fundacji rodzinnej przez członków zarządu będących jednocześnie fundatorami. W takim przypadku według fiskusa zawsze powstaje przychód i należy go opodatkować.

Podstawowym uzasadnieniem dla powoływania fundacji rodzinnej i wniesienia do niej mienia jest zgodność celów fundatora i beneficjentów, dotycząca zarządzania oraz pomnażania majątku rodzinnego. W przypadku, gdy beneficjenci będą podważać wolę fundatora, wówczas założona fundacja rodzinna będzie przyczyną zwiększonych obciążeń podatkowych, zamiast legalnych oszczędności w tym zakresie. Konsekwencją braku porozumienia pomiędzy fundatorem a beneficjentami będą trudności związane z wypłatą świadczeń na rzecz beneficjentów.

W porównaniu z rozwiązaniami podatkowymi w Austrii i Niemczech, rozwiązania podatkowe zastosowane w Polsce są póki co korzystniejsze, z uwagi na niższe stawki podatku odroczonego CIT dla polskich F.R. Rozwiązaniem wspólnym i korzystnym dla udziałowców i beneficjentów fundacji rodzinnej w zakresie podatku CIT w Polsce, Austrii i Niemczech jest wypłata dywidendy do spółki matki/fundacji rodzinnej będącej właścicielem spółki córki, która jest zwolniona z CIT. Przedmiotowe zwolnienie z CIT dla fundacji rodzinnych, będących współwłaścicielami/właścicielami spółek, zostało potwierdzone w Polsce w licznych interpretacjach podatkowych w 2024 r. [m.in.: 0111-KDIB1-2.4010.99.2024.2.MK, 0111-KDIB1-2.4010.355.2024.1.BD, 0114-KDIP2-1.4010.690.2023.1.MW; 0111-KDIB1-2.4010.230.2024.1.EJ].

Fundacja rodzinna to sprawne narzędzie do ochrony rodzinnego majątku przed rozdrobnieniem oraz zabezpieczenia procesów sukcesyjnych. Z uwagi na brak ustabilizowanej linii orzeczniczej przez sądy administracyjne czy profiskalne podejście KIS zapewne wielokrotnie będziemy jeszcze świadkami coraz to nowych interpretacji, wyroków czy zmian linii orzeczniczych.

Bibliografia

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2023, poz. 1124).
2. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2805; z 2024 r. poz. 232).
3. Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz.U. z 2023 r. poz. 326, 825).
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2383, 2760).
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2023 r. poz. 166.).
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221).
7. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 295).
8. Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2024 poz. 596).

Orzecznictwo

1. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.230.2024.1.EJ.
2. Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP2-1.4010.690.2023.1.MW.
3. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-1.4010.309.2024.1.SH.
4. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-1.4010.310.2024.1.SH.
5. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-1.4010.400.2024.1.BS.
6. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.236.2024.3.AK.
7. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.237.2024.3.AK.
8. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.246.2024.2.A.W.
9. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.265.2024.2.AW.
10. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.282.2024.2.AK.
11. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.283.2024.2.AK.
12. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.355.2024.1.BD.
13. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.74.2024.1.EJ.
14. Interpretacja indywidualna nr 0111-KDIB1-2.4010.99.2024.2.MK.
15. Interpretacja indywidualna nr 0112-KDIL2-1.4011.113.2024.2.JK.
16. Interpretacja indywidualna nr 0112-KDIL2-1.4011.114.2024.2.JK.
17. Interpretacja indywidualna nr 0112-KDIL2-1.4011.889.2023.1.JK.
18. Interpretacja indywidualna nr 0112-KDWL.4011.56.2023.1.WS.
19. Interpretacja indywidualna nr 0113-KDIPT2-3.4011.284.2023.3.JŚ.
20. Interpretacja indywidualna nr 0113-KDIPT2-3.4011.289.2024.4.JŚ.
21. Interpretacja indywidualna nr 0113-KDIPT2-3.4011.296.2024.2.JŚ.
22. Interpretacja indywidualna nr 0113-KDIPT2-3.4011.800.2023.1.NM.
23. Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP2-1.4010.152.2024.2.KW.

24. Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP2-1.4010.69.2024.2.MR1.
25. Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP2-1.4010.86.2024.2.KW.
26. Interpretacja indywidualna nr 0114-KDIP3-1.4011.175.2024.2.AK.
27. Interpretacja indywidualna, nr 0114-KDIP2-1.4010.166.2024.1.KW.
28. Opinia zabezpieczająca dotycząca utworzenia fundacji rodzinnej i sprzedaży udziałów spółki akcyjnej, Pismo z dnia 12 lutego 2024 r. Szefa Krajowej Administracji Skarbowej DKP3.8082.8.2023, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/pisma-urzedowe/dkp3-8082-8-2023-opinia-zabezpieczajaca-dotyczaca-185251449> (dostęp: 17.07.2024).
29. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 lipca 1998 r., sygn. akt I ACa 500/98.

Wydawnictwa zwarte

1. Adamus, R., Stec, P. (2023). *Fundacje rodzinne. Komentarz Linia orzecznicza*. Warszawa: C.H. Beck.
2. Dumkiewicz, M., Kidyba, A. (2023). *Ustawa o fundacjach. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
3. Gura, G. (2021). *Ustawa o fundacjach. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
4. Jasińska, M. (2020). *Skarga pauliańska. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Komentarz do art. 527–534 KC i przepisów powiązanych (KRO, PrUpad, KPC, KK)*. Warszawa: C.H. Beck.
5. Krysik, A. (2024). *Ustawa o fundacji rodzinnej. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
6. Mariański, A. (2023). *Fundacje rodzinne. Aspekty prawne i podatkowe*. Warszawa: Wolters Kluwer.
7. Suski, P. (2018). *Stowarzyszenia i fundacje*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Artykuły naukowe

1. Dominowska, J. (2017). Reprezentacja fundacji w stosunkach z jej zarządem, *Przegląd Prawa Handlowego*, 2, s. 4–9.
2. Górny, K. (2021). Wpływ aktu fundacyjnego na statut fundacji w kontekście czynności notarialnej, *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, 4, s. 51–56. DOI: 10.33226/0137-5490.2021.4.7.
3. Kidyba, S. (2019). Wybrane problemy związane z reprezentacją fundacji, *Przegląd Prawa Handlowego*, 9, s. 54–57.
4. Sikorska-Lewandowska, A. (2018). Wpis w rejestrze przedsiębiorców podmiotu ujawnionego w rejestrze stowarzyszeń, *Przegląd Prawa Publicznego*, 2, s. 72–79.
5. Wach, M. (2007). Fundacja – wyodrębniona masa majątkowa czy organizacja społeczna, *Przegląd Prawa Handlowego*, 7, s. 27–32.

Materiały internetowe

1. Bartman, K. (2023). *Rząd zamyka furtkę fundacjom. Boi się o podatki*, 08.03.2023 r., <https://www.money.pl/podatki/rzad-zamyka-furtke-fundacjom-boi-sie-o-podatki-6874258382822112a.html> (dostęp: 19.05.2024).

2. Bundesverband Deutscher Stiftungen, <https://www.stiftungen.org/stiftungen/basiswissen-stiftungen/stiftungsgruendung/rechtsfaehige-stiftung-buergerlichen-rechts.html> (dostęp: 18.05.2024).
3. Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych, <https://www.podatki.gov.pl/crbr/> (dostęp: 19.05.2024).
4. Chmura, M. (2024). *Zabezpieczenia majątku przed wierzycielami: Rola i korzyści fundacji rodzinnej*, 02.04.2024 r., <https://ksiegowosc.infor.pl/obrot-gospodarczy/dzialalnosc-gospodarcza/6571024,zabezpieczenia-majatku-przed-wierzycielami-rola-i-korzysci-z-fundacji-rodzinnej.html> (dostęp: 19.05.2024).
5. Cieśla, A. (2023). *Świadczenia bez zapłaty w rozliczeniach podatkowych*, „Gazeta Podatkowa”, 27.04.2023 r., <https://www.gofin.pl/podatki/17,2,61,230957,swiadczenia-bez-zaplaty-w-rozliczeniach-podatkowych.html> (dostęp: 19.05.2024).
6. DR Rechtsanwaelte, *Die deutsche Familienstiftung – Gestaltungsmöglichkeit für Familienvermögen*, <https://www.dr-rechtsanwaelte.de/die-deutsche-familienstiftung-gestaltungsmoeglichkeit-fuer-familienvermoegen/> (dostęp: 18.05.2024).
7. Einkommensteuergesetz, https://www.gesetze-im-internet.de/estg/_43.html (dostęp: 18.05.2024).
8. Fiałek, M. (2024). *Fundacja rodzinna w strukturze transakcji M&A – korzyści i ryzyko*, „Rzeczpospolita”, 30.01.2024 r., <https://archiwum.rp.pl/arttykul/1509724-Fundacja-rodzinna-w-strukturze-transakcji-MA-%E2%80%93-korzysci-i-ryzyko.html> (dostęp: 19.05.2024).
9. Królak, J. (2024). *Fiskalny topór zawisł nad fundacjami rodzinnymi*, „Puls Biznesu”, 21.08.2024 r., <https://www.pb.pl/wiceminister-finansow-proponujemy-objecie-podatkiem-m-in-sprzedazy-majatku-przez-fundacje-rodzinne-1223442> (dostęp: 2.10.2024).
10. Królak, J. (2024). *MF negocjuje z biznesem reformę fundacji rodzinnych*, „Puls Biznesu”, 12.09.2024 r., <https://www.pb.pl/mf-negocjuje-z-biznesem-reforme-fundacji-rodzinnych-1225336> (dostęp: 2.10.2024).
11. Odpowiedź Ministra Finansów na interpelację nr 4603 Pana Posła Ryszarda Petru dotyczącą fundacji rodzinnych z 25.09.2024 r. Znak sprawy: DD6.054.8.2024., <https://sejm.gov.pl/INT10.nsf/klucz/ATTD9GGTA/%24FILE/i04603-o1.pdf> (dostęp: 2.10.2024).
12. Organ, J., Poniatowicz-Ugolik, N. (2024). *Granica między majątkiem fundacji rodzinnej a jej fundatora*, „Rzeczpospolita”, 12.04.2024 r., <https://www.rp.pl/finanse/art40150171-granica-miedzy-majatkem-fundacji-rodzinnej-a-jej-fundatora> (dostęp: 18.05.2024).
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Numer UD 116, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-prawnych-oraz-niektorych-innych-ustaw6> (dostęp: 2.10.2024).
14. Rejmer, M. (2023). *Fundacja rodzinna jako platforma inwestycyjna*, „Gazeta Ubezpieczeniowa”, 19.10.2023 r., <https://gu.com.pl/fundacja-rodzinna-jako-platforma-inwestycyjna/> (dostęp: 18.05.2024).
15. Striegel J. (2023). *Körperschaftsteuer: Was das ist und wer sie wann wie zahlen muss*, <https://www.wirtschaftswissen.de/finanzen-steuern/steuerrecht/koerperschaftsteuer-was-das-ist-und-wer-sie-wann-wie-zahlen-muss/> (dostęp: 18.05.2024).

16. Tomczykowski, P. (2023). *Narzędzie skutecznej i bezpiecznej sukcesji*, „Rzeczpospolita”, 20.03.2023, <https://archiwum.rp.pl/arttykul/1491777-Narzedzie-skutecznej-i-bezpiecznej-sukcesji.html> (dostęp: 18.05.2024).
17. Tomczykowski, P. (2024a). *Fundacja rodzinna – rok sukcesu*, „Puls Biznesu”, <https://www.pb.pl/fundacja-rodzinna-rok-sukcesu-1216287> (dostęp: 22.05.2024).
18. Tomczykowski, P. (2024b). *Fundacja rodzinna jest z nami od niemal roku*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 26.03.2024 r., <https://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/9470895,fundacja-rodzinna-jest-z-nami-od-niemal-roku.html> (dostęp: 30.09.2024).
19. WKO (2024). <https://www.wko.at/wirtschaftsrecht/die-privatstiftung> (dostęp: 18.05.2024).
20. Wojarska-Aleksiejuk, K., Aleksiejuk, P. (2024). *Należyta staranność i lojalność członków zarządu fundacji rodzinnej*, „Rzeczpospolita”, 19.07.2024 r., <https://pro.rp.pl/biznes/art40825891-nalezita-starannosc-i-lojalnosc-czlonkow-zarzadu-fundacji-rodzinnej> (dostęp: 26.09.2024).

Perspectives on the Development of Family Foundations in Poland in Light of Organizational and Tax Benefits for Founders and Beneficiaries

Abstract

A family foundation is a new introduced entity in Poland business law, established under the Family Foundation Law of 2023. It enables the continuation of the founder's business and the protection of family assets beyond one generation, thus addressing the growing number of family business succession problems. The purpose of the article is to highlight the tax and organizational advantages of establishing family foundations for founders and beneficiaries and to indicate the prospects for the development of such entities in Poland. It presents the principles of their operation and the tax and organizational benefits for funders and beneficiaries. It also compares the Polish family foundation to family foundations that have been functioning for decades in Austria and Germany. Barriers and threats, and consequently, prospects for the development of such entities in Poland, are presented.

Keywords: family foundation, beneficiary, founder, tax benefits
